

Forum för talare

Juli 2005

Talarforum
presenterar stolt
den nya hemsidan!
www.talarforum.se
Välkommen in!

Anders Johnson

Invandrarna byggde Sverige

En nationell hemlighet

Det finns en väl förborgad hemlighet om hur Sveriges ekonomiska utveckling har gått till. Den är att invandrare har bidragit till praktiskt taget alla viktiga steg i utvecklingen sedan medeltiden.

Om man studerar allmänna skildringar av Sveriges ekonomiska historia så finner man ofta att en del betydelsefulla invandrare omnämns. Men det är sällan man framhåller att det inte handlar om enstaka exempel, utan om ett systematiskt och ständigt återkommande inslag av stor betydelse. Invandrare har fört med sig nya kompetenser och viktiga internationella kontakter.

Anders Johnson

Anders Johnson, talare med brett ämnesspektrum, från frihetstemat i klassisk musik till historia, lobbying och förändringsvilja, men med särskilt engagemang för samhälle och näringsliv
[För mer information om Anders Johnson – klicka här.](#)

Vårt svenska kök är internationellt

Faktum är att nästan varje svenskt kök innehåller fler namn på invandrarföretagare än vad som finns på ett par tusen sidor lärobokstexter i ekonomisk historia. På Ramlösa-flaskan finner vi porträttet av tysken Johan Jacob Döbelius. Bryggarfamiljen Spendrup kom från Danmark och Krönlein från Tyskland.

” Om bara viljan finns, kommer välståndet inte långt efter”
W. C. Fields

Carlos Zoéga var en italienare som hade lärt sig kaffe-
framställning i Brasilien innan han öppnade kaffehandel
i Skåne. Cloetta startades av de schweiziska bröderna

Forum för talare

Juli 2005

Anders Johnson

Carlos, Bernhard och Nutin Cloetta och Mazetti av dansken Emil Mazetti Nissen. Norrmannen Henning Throne-Holst grundade både Marabou och Findus. En annan norrmann, Christian Matthiessen startade Banan-kompaniet.

Inte ens det svenskaste livsmedlet av alla, Kalles kaviar, är riktigt svenskt. Konservföretaget Abbas namn är nämligen en förkortning, Aktiebolaget Bröderne Ameln, efter de norrmän som grundade företaget.

Gurkor, gurkor

Det mest dramatiska invandrarödet bland de svenska livsmedelsföretagen är nog ändå Herbert Felix. I slutet på 1930-talet märkte P. Håkanssons ättiks- och salubrinfabrik i Eslöv att hushållens efterfrågan på ättika minskade. Husmödrarna ville köpa färdigkonserverade grönsaker i stället för att själva göra inläggningar. Problemet var att hitta någon som behärskade konsten att industriellt framställa exempelvis ättiksgurkor.

Man hittade en sådan person, nämligen Herbert Felix. Han var en tjeckisk jude som befann sig i Sverige. Han hade nämligen blivit kär i och gift sig med Kerstin Cruickshank. Hennes farfar, Robert Cruickshank, hade i sin tur kommit från Skottland tillsammans med tre kunniga kexarbetare. De skapade förutsättningar för Göteborgs Kex AB som grundades 1888.

Övriga delar av familjen Felix, som drev en konserveringsfabrik i Tjeckoslovakien, gick under i Förintelsen. Felix anställdes som chef för gurkavdelningen på företaget, vilken han sedan själv övertog i ett eget företag, Felix AB.

Och ännu mera gurkor

Då andra världskriget hade pågått en tid, skrev Felix ned utförliga instruktioner för företagets skötsel och åkte över till England för att ta värvning i de frivilliga tjeckiska styrkor som stred för de allierade. Felix deltog vid landstigningen i Normandie och återvände sedan i full officersuniform till fabriken i Eslöv.

” Ett slitet ordspråk säger att de som påbörjar ett stort äventyr gör klokt att i att räkna sina kostnader. Ändå

Forum för talare

Juli 2005

Anders Johnson

har några av de största verksamheter som lyckats, gjort det för att människorna som tog sig an dem inte räknade sina kostnader"

Thomas Huxley

Han upptäckte då att man inte utnyttjade ändarna på gurkorna eftersom de inte såg så snygga ut i glasburkarna för skivad ättiksgurka. Felix gillade inte detta slöseri utan begärde förslag till hur de skulle nyttiggöras. Efter en tid uppfanns en ny produkt, hackad gurka som fortfarande säljs under namnet Bostongurka.

Hundratals år av invandring

Vi kan över hela Sverige finna spår av invandrare. Många städer grundades av, eller växte sig starka, genom den tyska Hansan. Det gäller till exempel Stockholm, Visby, Söderköping, Kalmar, Falsterbo och Malmö. Vårt språk är sedan dess fullt av ord som vi lånat från tyskan, till exempel betala, borgmästare, handel, krögare, köpman, mynt, rådhus, räkenskap, skräddare, slaktare och snickare.

” *Det finns bara två sätt som man kan komma upp sig på här i världen, antingen genom egen flit eller genom andras dumhet"*

Jean de la Bruyère

Göteborg grundades 1621 för att locka holländare, som då var de ledande handelsmännen i Nordeuropa. De satte en stark prägel på staden. Stadsplanen med sina kanaler och alléer har Amsterdam som förebild. Det var inte bara köpmän och hantverkare av alla de slag som hämtades från Holland; stadens läkare och den första barnmorskan kom därifrån. Under 1700- och 1800-talen kom skotska familjer som Campbell, Carnegie, Chalmers, Dickson och Hall att spela en viktig roll i Göteborg.

Vårt järn och vårt stål ...

Reinhold Rademacher, som var industriman från Livland men av nederländsk börd, anlade på 1650-talet Carl Gustafs stad, en järn-, stål- och kopparindustri i Eskilstuna. De flesta arbetarna rekryterades från Tyskland. Eskilstuna blev på 1600-talet landets centrum för klensmide, alltså för framställning av mindre metallföremål som knivar, beslag

Forum för talare

Juli 2005

Anders Johnson

och läs. Här har vi alltså den historiska grunden för världens i dag ledande låsföretag, Assa Abloy.

” Om du vill ha ett år av välstånd, odla säd. Om du vill ha tio år av välstånd, odla träd. Om du vill ha hundra år av välstånd, odla människor”

Kinesiskt ordspråk

Även i Norrbotten gjorde invandrarna viktiga insatser. Vid Kengis nära Pajala anlade 1646 lübeckaren Arendt Grape världens nordligaste järnbruk. I Svappavaara drev de holländska bröderna Abraham och Jacob Momma kopparbrytning. De blev så förtjusta i alla renar de såg att de vid adlandet antog namnet Reenstierna.

... har också invandrarrötter

Robertsfors har fått sitt namn efter skotten Robert Finlay som anlade en masugn här 1760 tillsammans med irländaren John Jennings. Kramfors är uppkallad efter livländaren Johan Kramm som i mitten på 1700-talet anlade en vatten-driven såg här. Ortsnamnen Garpenberg och Garphyttan kommer av ordet "garp", som är ett forntida skällsord ("bråk-stake") som under medeltiden kom att betyda "tysk". Tyskar kom under medeltiden att betyda mycket för att utveckla berg (gruvor) och hyttor (masugnar) i Bergslagen.

Utan invandrare stannar Sverige

Företagsamma invandrare betyder mycket även i dagens Sverige. I vissa invandrargrupper är företagandelen betydligt större än hos etniska svenskar. Det finns över 70 000 företag som drivs av invandrare eller barn till invandrare.

” Jag tror att utan fri företagsamhet kan det inte finnas någon demokrati”

Dwight D. Eisenhower

Dessa företag ger jobb åt minst 250 000 människor, vilket är mer än fyra gånger så många som arbetar i jordbruket. Antalet invandrarföretag tredubblades på 1990-talet. Vart femte nytt företag startas i dag av invandrare eller barn till invandrare.

I vems intresse ligger det, att hålla denna historia hemlig?

Hej!

Vi finns att nå under
hela sommaren. Kontoret
är öppet som vanligt.
TEL: 08-545 535 00
E-POST: info@talarforum.se
www.talarforum.se

Ha en skön sommar
önskar vi på Talarforum!

Alla semesterfirare
och alla andra som
kämpar i värmen.

